

Latweeschu Uwises.

Nr. 34.

Zettortdeenâ 19. August.

1854.

Druckerts pee J. H. Hoffmann un A. Johannsohn.

Karra-sinnas.

Scho reisi mums, mihli Latweeschi, mas wallas leelas, garras karra-sinnas rakstih, jo ar to Kolera-fehrgu, fo Deewa swehta, wissuwarrena rohka atkal muhsu pilsehtâ suhtijis, mums irr darba deesgan. Deews Kungs lai irr slawehts! til nikna ta schogadd ne irraid, ka pehnajâ gaddâ; safirge kahdi 20 par deenu, taggad til kahdi 6 woi 8 to-mehr daktereem un mums pilsehta-mahzitajeem darba papillam ar slimmeem un mirruscheem. Ir zittôs masôs pilsehtôs un us laukeem schur tur ta fehrga rahdotees. — Lai ne apgruhtina ne weens sawu firdi kahdu brihdi ar leeku ehshanu un dfershanu un ar kahdu aplamu un grehku darbu. Bet lai es-sam pastahwigi luhgschanâs, stipri zerribâ, tam Kungam ustizzedamees pasemmigâ un atgreesuschâ firdi, — lai tas darra ka Winna swehta gudriba un schehlastiba to par mums spreesch, tad meerigi un drohschi ir tahdas deenas warram pawaddiht. — Zelgawneeki eet meerigi un drohschi ikkates pee sawa darba Deewam ustizzedamees, ta ka tee, kas pilsehtâ eenahkschi, ne manniht ne warr manniht, ka pee mums ta fehrga. Deewu luhdsam un stipri zerream, ka ahtri atkal beigsees un atkal wesseligis gais paliks.

No Botnikas juhvas dsird, ka nu Kalenderu un Sprantschu fuggu papillam fabraukuschu pee tahs Mantes-fallas. Essoht atwedduschu 13 tuhlfstoschus Sprantschu saldatus, kas lai panemm Kreeweem scho

maso fallu, fur tas masais stiprais pilsehts: Bomarsunte. Zaw tee pahrs reises no juhvas-pusses us to neganti schahwuschu, bet ne neeka ne warrejuschi padarriht. Nu spreeduschu, lai tee 13 tuhlfstoschi us-eet us to fallu un no semmes pusses scho krepostu apsenze un panemm. San gruhti buhs tahdam masam pilsehtam turretees prett til daubseem, kas nu pa juhru un pa semmi to spaidih. Buhs gan ja-padohdahs — bet til ahtri un weegli muhsu Kreewu pulzinsch jaw ne padohsees. Gribboht turretees lihds beidsamam. Lai Deews tas Kungs irr un paleek ar teem sawas breefmas.

Genaidneeku fuggi kust un tschumm pa Pinna un Botniku juhru, skreen un eet ka tahdi, lam irr garsch laiks. Pee Kehwales un pee Nargenes fallinas arween wehl nahk un eet un mehro to juhvas dsillumu. San labpraht nahktu pee mal-las, bet ne drihkt, jo wissur muhsu kasaki pee juhremallas.

Genaidneeku Uwises leelijahs ar lepneem wahrdeem, ka nu pahrzelschoht no Durku semmes 100 tuhlfst. saldatus us to Kreewu puffsallu Krimmu, Mellâ juhva. So Sewastopoli ne warredami no juhvas pusses panemt, tee nahkschoht schim pilsehtam no pakkalas, pa semmes pussi; tur schis pilsehts ne essoht til stipri taifihst. Kreewi arri sinnadami kas derr, ir scho pussi jaw labbi labbi nu apzeetinajuschu un ir to saldatu taggad Krimme jaw irr deesgan. Lai til nahk. San draud — arri

Fahdus 20 woi 30 tuhft. saldatus jaw
essoht kuggôs eelahdejuschi — bet kur tad
wehl tee 100 tuhftoschi, tee jahtneeki un
tee leelee-gabbali, bes kurreem tee ne drihft
ne ko sahft? Suhra naw fausa semme, kur
firgu warr dsiht, kad un kur til gribb.

No Dohnawas lassam, ka muhsu
Keisers pawehlejis, lai Winnu karra-speks
iseet pawissam ahrâ no Wallakajas un
Moldawas un ta arri essoht notizzis. Si-
streikeri stahwoht pee Turku rohbescheem
Ungerru semmê, pee Ermanstattes, Kronstat-
tes un Orsowas, bet wehl ne essoht Wal-
lakaja eegahjuschi. Turprettim Turki nu
atkal eedrohschinajuschees nahft pahr Doh-
nawu pahr libds Bukarestes pilsehtam,
jebshu teem ta ne bij darriht, jo pehz
muhsu norunnaschanahm teem Sistreikereem
un ne teem Turkeem bij ja-ee-eet Walla-
kaja, ja mehs mihla meera labbad no tur-
renes iseimam ahrâ. Redsehs ka nu Si-
streikeri ar Turkeem darrihs. Pa tam
nahft 12ta Suhli muhsu kasaki winnpus
Dohnawas aisjahjuschi Tschernowodi pil-
sehta, kur 800 Turku lehgeri bijuschi. 150
Turkus nonahwejuschi 10 Turkus un 65
sedlotus firgus un wissadus eerohftschus
panehmuschiz; tee zitti aisbehguschiz ar leelu
behgshanu.

Pa Spanjeru semmi nu eet trakki!
Dumpis un aplami grehku darbi nu wis-
fâs mallâs, jo Rehnineenes, jauna seewisch-
ka spehks pahwarrehts. Patti wairs ne
sinn ko un ka darriht; eet nu par pohstu
wissai semmei. Laudis bes stipras waldis-
chanas palikfuschiz, darra nedarbus, un as-
fins-isleefchanu schur tur gaddahs! Lai
Deems apschelohjâhs par nabbaga semmi,
kur kârs blehdiz nu par meisteri gribb
palikt. To padarrijuschiz tee besdeewigee
dumpineeki, kas no Sprantschu, Ungeru
semmes, Italias un zittahm semmehm is-
dsiht, te perrekli cetaisijuschiz un to ne-
meera ugguni nu kurrina. Al kahdi laiki!

Karsch, sehrgas, ne meers, lauschu dum-
pis! Al zilweks sitt pee sawahm krubti
un apdohma kas pee tawa meera derr,
flawe no firds un dwehseles tawu Kung
un Deewu, ka winsch tewim lizzis dsihwoht
appalsch tahdas stipras, gudras un scheh-
gas waldischanas, ka tu saldâ meera
sawâ dsihwê warri palikt. Gruhtums ga-
irr wisseem pasaulê jazeesch, Deews Kung
Uhdama laikâ pats ta jaw irr nospreediz
bet ne usluhko til sawu gruchtumu ween
bet peeminni un apluhko ar skaidrahm
zim ir to labbumu ko Deews tewim
nowehlejis pahr dauds zittahm tautahm
zilwekeem pasaulê wairak, tad palikfi De-
wam jo pateizigs par wissu to labbu dal-
wanu un wissahm tahm pilnigahm dahm
naschanahm, ko tewim ihpaschi dewis, un
tad preezigi un Deewabihjigi dsihwosi
wâ weeta, ko Deewa schelastiba tewim
nowehlejuse.

S—3.

Dsichtars.

I.

(Sichtars, shtars, dsinters. Feischôs gintaras)

Nu falla nu falla
Nu sihwi falla
Safalla jubrina
Libds dibbenam.
Nu labba braufschana
Dsinteru semmê:
Pahrweddu brahlam
Dsinteru seewu
Apsedsu mahti
Dsinteru sakfcheem
Wiss mahfas puhrintsch
Dsinteru wihsê.
Usharu brahlam
Dsinteru dweekus
Edeewu tehnam
Dsinteru kreklu. *)

*) Kallweeschu kauschu dsiefmas un anges. Selgawâ 18
Nr. 699.

Gesich wezzahm Latweeschu sijnehm un dsejminahm scho wahrdu jaw dsired; no dsih-taru semmites tahs runna, no dsih-taru kam-manahm dseed. Gan nu patti Kursemme schi dsih-taru-semme newaid, — bet tahli no Kur-semmes ta arri naw nohst, jo jafacka gan ka Bruhschu semmes juhmallu par tahdu war-reja nosaukt tapehz, ka tur pahr wissahm zit-tahm weetahm wissu wairak atradde un wehl atrohn scho pa gaddu simteneem, pat pa gad-gu tuhstoscheem jaw zeenitu juhbas-augli, par kahdu ilgi to turreja, lihds kamehr skai-draka ismekleschana jo labbaki parahdijusi, ka un no kurrenes dsih-tars ihsti zehlees. Jan eelsch ittin wezzeem laikeem kahroschanas bija, ir itt tahli atstah-tahm tautahm, pehz dsih-taru; ar fuggem tahlu zellu brauze lihds kamehr muhsu juhra eenahze, tur Kentsbergas un Dan-zigas pussè to pirktees; prezzineeki to tad sawa semmè un zittur dahrgi pahrdewe, — jo zit-tur to gohdaja ta ka paschu seltu, wistihm tohs leelafus skaidrus gabbalus, no kurreem wissadas gresnuma- un rohtu-leetas gudri dsih-taru drejmanni pataisja, un wehl taggad pataisa, gan masas gan leelas, arri paschà Bruhschu semmè, no kurrenes smuktus dsih-taru prezzes wissur aiswedd. Arri muhsu Kursemmè tahdas prezzes pasihst un weetahm irr fataisa, jehschu taggad winnas schè tif dauds ne mekle, ka preeksch kahdeem 50 gad-deem un wairak atpakkal, fur redseja jo wairak seewischku ar dsih-taru krellehm, woi sakscheem kam dsih-taru eelikke. Bet tomehr wehl taifa un wahro wissadas leetas no dsih-tareem knuppinu jeb lulti wirsi, ko muttè bihdih. Zitti kohro dohstes, kastites, rattinus, bikk-rites, stabbulites, swilpes, gredsenus, aufim eekarrinajamus glihtamus, krusstites un firdis, pum-pas kruschu addatahm un broschehm, sprahdes un daschas zittas leetas ko meisteri ar leelu gudribu no dsih-tareem taifa. Tohs masus nespohschus nekaidrus dsih-taru gabbalinus un arri tohs kas drejmanneem ka skaidris atleek, nemm un pahrdohst apteekes woi

prezzineekeem, jo tee derr kwehpinaschanai ar sawu labbu smarachu un derr arri neweffeem zilwekeem. — No tahdeem dsih-taru gruscheem iswelf arri ihpaschu sahli, ko par dsih-taru-sahli sauz un dahrgi pahrdohd apteekehm un pabrihkehm. Preeksch kahdeem gaddeem Busse-neekes (Kursemmè) tas patz meisteris, kas taggad Rendè par pabrihkes-lungu, tahdu sahli isbsinne no dsih-tareem, un dsih-taru pa puhreem isbruhseja. Pernizzu un sawadu elji arri taifa no dsih-tareem.

Bet kas tad nu schis dsih-tars ihsti irr? Lihdsinacht to warr swekkim (swikkim), kas no muhsu predeehm woi eglehm iswihst, eesah-kuma mihsis, pehzat zeetaks paleek. Kamehr tas mihsis, peelihy dasch flabbardsinsch, suhn-gabbalinsch, kulkainites, skudra, knauschlis, woi zits kas, — nahl wehl no kohka swekka pillites pakkal un apklahj woi eetinu tahdus peelihyumus. Ittin ta dsih-tars arri isstatahs, bet tif smukki dseltaris, un gabbalinam dascham arri skudra, knauschlis woi zits kulkaininsch eelschà, bet nu arri ittin zeeti eeslehgtis, jo dsih-tars dauds zeetaks ne ka swek-kis. Dsihtars irr swekkis isnahzis no tah-deem kohkeem kas preeksch gaddu tuhstoscheem gan anguschi itt leelà pulkà, bet taggad tah-du wairs ne reds; winnus sauz par dsih-taru-kohkeem. Preeksch gaddu tuhstoscheem schè kohki zant leeleem pluhdeem, warr buht No-asa laikos, apklahiti ar itt beesu semmes kah-tu un ar juhru. Tee kohki ta sadegguschi par ohglehm palikkuschi, wiann swekkis tif zeets ta dsih-tars taggad irr. Juhbas wilni weenadi ween darbojahs, wistihm juhmallas pussès, arri dibbeni, semmi noskallo un isranj dsih-tara gabbalus kahdus ne kahdus un lihds ar muddeem jeb juhbas suhnneem gahich pee-mallas, un schohs gabbalus tur nu, wistihm kad stiprè sturmis bijis, juhmallà salassa. Kad juhra jo meeriga, dsih-taru-sweijneeki ee-eet arri kahdu gabbalu kahjam juhra eelschà lihds kruhtim un ar mafsckereem un tihkleem fatauj kohpa ko ween warr, un ta arri pulku

gabbalu salassa. Us schahdu darbu Pruhſchu semmè ihpaſchi laudis dohdahs, kas woi paſchi juhremallas gabbalu us arrenti nehmuſchi, woi kas no Rehnina maſſati ſtrahda un, ko winni ſadsenn, Rehnina usraugeem eedohd rohkàs. Pat tahlaki itt leelu gabbalu no juhremallas nohst eefſch semmes pehz dſihtaru mekleja un to arri atradde un isrohſt kà alwu woi ſwinnu woi warru un ſudrabu no semmes. — Tee gabbali ko juhremallà woi semmè atrohn irr no putraina-graudina lihds zilweka-galwas leeluma, bet ſchee leelee ittin retti, un brihnum dahrgi tohs maſſa. Gabbals kahds, ko preeſch kahdeem 50 gaddeem Pruhſchu semmè atradde, ſwehre 13 mahrzinu! — Gabbali no 6 lihds 8 un 12 lohtihm jaw arri labbi maſſa, kad winni ſtaidri. Preeſch 90 lihds ſimts gaddeem turpat iknogaddu kahdus 193 muzzas pilnas ar dſihtaru juhremallà ſadabbuja. Bet preeſch 53 gaddeem pehz ſupra ſurma weenà paſchà deenà 150 muzzu dſihtara no juhreas pee mallas bija isgahstis, kas 12 tuhſtoſchu Pruhſchu dahlderu bija wehrts. Gekſch wezzeem laikeem arri tohs leelakus gabbalus pa muzahm pahrdewe, un par muzzu dabbuja aſtonpadefmits ſimts rubbulu. Taggad winnus ſchlier eefſch peezahm ſortehm. Birmà ſortè irr tee wiſſlabbaki gabbali, — ohtrà pamihſchu ar zitteem, treschà kas drejmanneem wehl derr, zettortà ar ko perniſſu taiſa, peektà tee grunſchi. Par ſtaidreem gabbaleem Wahſsemè maſſaja preeſch 30 gaddeem pahri pahrubbuli mahrzinu, — par zettortu ſorti 24 kapeiku. Pruhſchu semmes juhremalla dſihtaru isdohdohſt ikgaddu par 30 tuhſtoſchu dahldereem. H. K. — II.

Wihli laſſitaji!

Wes juns atkal ittin derrigu un ihpaſchi behrneem un jaunekleem lohti wajjadſigu grahmatu eſſam gahdajuschi par jaunu driffketu — ſcho:

„Swehti ſtahti is Deewa wahrdeem,“ islaſſiti no Aug. Döbner, Kalze.

nawas un Weetolwas Putteru draudſes maſſitaja (pirmak Ahdaschds). Ohtra driffe pahluhkota un pahrtaiſita no ta paſcha mahſitaj Rihgà 1854; ſcho grahmatu driffketu gahdaj driffketajs H. Steffenhagen.

Pirmak ſcho grahmatu eeseetu bes 40 un 50 kappeikeem ſudraba naudas ne warredabbuht, nu Steffenhagen kungs to isdohd ne-eeseetu par 15 kap. f. n. un labbi eeseetu par 25 kap. f. n. Tee, kas jau eepreeſch ſawus wahrus usdewuſchi, to warr dabbuht ne-eeseetu par 10 kap. f. n. paſchà driffketaj nammà Rihgà, ne tahlu no maſeem ſwarreem pee Millera (jeb H. Steffenhagen) kunga.

Wes dſirdam, ka daudſ Latweeſchi ſcho grahmatu eſaukuſchi par: bihbeles ſirdi jeb arriſan par bihbeles ſerdi, — un tà arri irr. Schee ſwehti ſtahti ir isneem no paſchas bihbeles ſerdes, un irr ſataiſit maſeem un leeleeem tà kà bihbeles ſirds.

Lai tad nu Deews dohd, ka nepaleetuffchi, bet ka darra, kas Deewam patihl Lai ſlappina ſirds-semmiti us kſitigu tizzibu un mihleſtibu.

Tai paſchà weetà pee Miller (jeb Steffenhagen) kunga Rihgà arri warr dabbuht. Ta Deewa wihra Mahrtina Puttero maſa katakiſmi, ar wiſſeem galwas-gabbaleem un wiſſahm isſtaidroschanahm us lohti ſipru papihru driffketu ne-eeseetu par 2 kap. f. n., eeseetu par 5 kap. f. n.

Sluddinaſchanas.

To tirgu Jaunamuiſchà, Saldes kirſpehl turrehs ſcho gadd un ir turplikam arweenu par jaunekem Mittekeem.

Jaur ſcho es wiſſeem un itt ihpaſchi tahm zeemgahm teefahm ſinnamu darru, ka es ſawu lohrтели no kophmanna Hausmanna namma Kattofu-eelà eſam pahrzehlis us graveera Iſakſona nammu, Paſtes- un Katrihnes-eelà us ſuhra, luhgdams, to man lihds ſchijn ſchinkotu uſtizzibu ir turplikam ne atraut, un apſohlidamees, wiſſus man usdohtus darbus lehti un labbi isdarriht.

Jelgawà, tai 18tà Juhli 1854.

August Weidemann,
grahmatu-ſchjeju meisters.

Druck und Verlagsanstalt.

No juhremallas-gubernementis augstas waldischanas pusses: Oberlehrer C. Blase, Junor.
No. 254.

Mihlais lassitajs!

Nu jaw wiffi behni sinn, to wahrhu „Kolera“ arri sinnadami kahda ta nifna fehrge. Vehnaja gadda un wehl dauds nifnaki 1848 gadda ta muhsu mihku Kursemmi pahrstaigajuse, laudis isbeedinadama un dauds affaras, nabbaga atraitnes un bahrinu behrus astahdama. Nelaika Zalgawas Mahzitajs, teizamais Pantenius, muhsu Latweefchu Awifes Nr. 33 un 34, 12ta un 19ta Kupust d. 1848 kahdus itt gudrus un swehtus wahrbus lizzis drukleht par eepreezinashanu, pamahzishanu un pahrmahzishanu mihfeem Latweefcheem, kas tobrihti scho fehrge wehl ne pasihdami, bij bailigi un wiffabus nekus, blehnu un mahnu wallobu aplam tizzja.

Schi nifna fehrge nu atfal rahdahs schur tur pa Kursemmi. Schis Deewabihjigs dwehseles gans nu gan wais naw dshws, bet muhsu augsti zeenijans un Deewabihjigais Kursemmes Subnaterakungs Walu jew tikpat sirsnigi tewi nabbagu un semmu Latweefchu zilweku mihlodams, schinni Kolera-laita, jif ween spehdams, grihb pasargahnt no behdahn un pohsta. La ka tehws par jums ruhpedamees, un tahs labbas mahzibas, fo mihlais Pantenius par to Kolera sarakstijis, pee jums grihbedams augligas darriht, muhsu zeenijams Subnaterakungs sawa gudra un schehliga sirdi pawehlejis: lai schids deenas Awifchu peeliffuma Latweefcheem dohtu lassihht schi Deewabihjiga Kristus kalpa gudrus un derrigus wahrds, un lai mihki Latweefchi tohs labbi apzerredami un klausidami, sawu wifhwibu un labklahshanu ka Deews Tehws teem schehligi nowehlejis, zaur to pasargatu.

Ar scheem wahrdeem tewi nu usrunna ne weentas Deewabihjigais dwehseles gans Pantenius, bet arri muhsu augsti zeenijams walbineeks un Subnaterakungs, fo muhsu augsti teizams Kungs un Keisers muhsu semmitel lizzis par galwineeku un sargu labbas un taunas deenas.

Lassi nu ar apdohnu schos

nelaika Pantenius wahrbus par to Kolera fehrge 1848ta gadda.

La Kolera fehrge nahk no Deewa. Dahwids bija deenas prett to Kungu apgrehfojees, tad Deews tas Kungs pee to suhtija to praweetu Sab, tas nahze pee Dahwida un tam sazzija: Woi

tu grihbi 7 gaddus badda laifu eefsch tawas semmes? Jeb woi tu grihbi trihs mehneschus preefsch tawem enaidneefeem behgt, kas tew waijahs? Jeb woi tu grihbi, ka trihs mehneschus mehris nahk tawa semme? Ka nu badda gaddi, ka enaidneeku usmahlschanahs nahk no Deewa, tapatt arri mehris jeb lippiga slimmiba nahk no Deewa. Dahwids scho jautaschamu no ta Kunga pusses dabbus jis, fakka: man irr tohti bail. Es krittischu labba tam Kungam rohka, jo winna schehlastiba irr leela, bet eefsch zilweku rohka hm es ne grihbu krist. Ka Dahwidam palikke tohti bail, tapatt arri leelas isbailes sanemm katru, ja taggad stipra Deewa bals eet zaur pasauli: Sataisees! apfohp tawu nammu, mehris nahk tawa pilsehta, tawa istaba! — 70,000 laudis nokritte tobriht zaur mehri, bet Dahwids turrejahs tizziba un palikke wessels. Tapatt arri pee tahs Kolera fehrge stipra tizziba un zeeta pakauschanahs us Deewu eefpehj leelas leetas. Bet nu mehls labbatu preefschshmi eefsch tizzibas stipri turretees ne warram dabbaht, ka pee pascha muhsu augsta semmes-tehwa, pee muhsu galwas, pee muhsu Keisera. Pateesi mehls turram tizzigu Walbineeku.

Mehls turram tizzigu Walbineeku. Muhsu Keisers irr Deewa tizzigs, to Wifsch irr parahdjis mairak ka weenreis. Kad preefsch 17 gabdeem ta Kolera fehrge plohsijusees par Winna wafli, Wifsch branzis par Maskawu un Pehterburgu apfahrt laudis meerinadams, un woi Deews to naw wiffur glahbis?

La Kolera fehrge irr, dimejada slimmiba, meefas slimmiba un garriga slimmiba. La meefas slimmiba irr schi: zilweks dabba peepefschi breefnigas graises eefsch wehdera, tas dabba warrenu zaur-eeschanu un wemschanu, un nahwes aufstums pahrnemm meesu. Ja tas slimmais us to irr sadabbujams, ka wifsch saht stipri karsti swihst, un tee sweedri ne dabba atsistees atpalkat, tad wifsch isglahbts, ja ne, tad tas paleek par lihki. — Schi slimmiba ne aiskere wiffus zeeti. Pee kas mas no tahs teel aistifti, — ta mamim pascham lihds schim un gan driht wiffai mannai saimei, — pakruhtis pawiffam nelahgi. Sahpes justament naw, bet newarram wiffi neneeka fo ee-ehst. Waise mums reebj mutte nemmt jaw no dauds deenahm. Zitteem pa pilshatu wehl wehdera graises

un zaurajs un nelabbi pawehberi. Dakteri mahza, ja patte meesa ne prassa to barribu, tad ne buhs neneefa ehst, un kad tu neddefahm stahwetu ne ehdis. Ne buhs teem mahneem tizzeht: kad paliksdu ne ehdis, tad jaw baddu mirschu, ne buhs speeftees us to ko baudiht, ja tawa sirds ne ko ne fahro ehst. Bet ne ehdi wissu, ko ehst eekahrojees. Dakteri mahza, ne buhs ehst: prischus kartuppefus kad naw wehl pilnigi eenahfuschees, gurfus, laschus un schahwetass swis, semmenes un zittas ohgas, pluhmes, ahbotus; salbs peens, labbi iszeptas maife, prische galla tew buhs derrigi. Ja tu mannees ka tew paleef sikti un ka sahpes pakruhtis un pawehberi rohnahs, tad leezees gultä un gahda, ka tu dabbu swihst. Euhdsees muischä jeb eegahdajees mahjäs turreht: Pfeffermünz-tehju, no schihs glahsi labbi siltu eedferri, tad eetinnees eeksch deefteem un usleezees ar karstu labbibu peebehtus kiffenus wirsü. Turklaht derr sinnepes plahksters us paschahm pakruhtim usiikt. Sargees sakarsejees aufstu uhdeni dsert, tas ne kad labbumä ne eet, täpatt ja effi sakahrsejees, ne stahwi tur kur wehjsch dabbu sipri zauri raut, un Deewa scheplastiba tewi glabbahs un sargahs no schihs sehgass.

Tä schi slimmiba effoht glabhjama. — Nem-schohs arri par tam runnah: No kurrenes schi slimmiba zekfahs? Es sinnamä ne esmu dakters, bet es tew stahstischu, ko mahjiti dakteri par scho sehrigu mahza. Tee mahza ka ta slimmiba zellotees no gaisa, ir no semmes. Tälabb arri neween zilwek, bet arri lohpi un putni un augti no tahs teef aishnemti. Jaw preeksch pahri neddefahm pee mums gohws, lohpi un gaisi un wistas us reis pakritte nedfihwi, tä siff nassfi. Daschäs pukkes nemas ne isdohdoht seebus, zitteem augkeem pee tahda gaisa ihpaschi isdohdotohs augt u. t. j. pr. *) Woi ta Kolera sehriga irr lippiga slimmiba? To ne tizzu muhschigi. **) — Ja ta Kolera sehriga

*) Deewa lai irr stawehts, schinni gaddä to Kolera-sehriga ne irr tit nitua, tä tanni 1848 gaddä, tad mihkals Panteniuss schohs wahrbus rassijis. Zilwek gan ahtri mirst, bet ne tit aplam dauß tä tobrihti. — 3.

**) Zalgawä 1853 no 50 slimmu lohpejeem Lasaretē ne weens tweenig naw mirris. Lai tit eet itfartä Deewam usitzedameed drof-schi Kolera-Rhimo lohpt un lai par grehtu un saunu nabbga slimmus ne affahj des apthopschanas, tä Deewam schel gan ter dsirdehts schur tur! 1853 arr pats itdenas 2 ir 3 reises par beenu esmu gahjis Kolera-Lasaretē un stundu stundahm tur ar slimmeem iddarbojees; itdenas esmu gahjis nammis apmelleht un meelohg slimmus, 117 slimmeem pats ar fawli rohtu esmu dewis swichtu Deewa-maisiti un ar Deewa pahgu weffels bijis, weffels palizis; tad nu arri sipri tizzu, tä schi sehriga ne irr lippiga, drohfschi warr eet pee slimmeem. Ne zaur slimmeetu aptausstschanu scho sehrigu dabbu, bet ka nahf no Deewa no nelabbas gaisē las Kolera laikt irraib, un kad aplam to ee-ehd, wol fawehstschajahs woi zittahrt aplam darra tahdä Kolera-lasä. — 3.

buhtu lippiga slimmiba, tad taf slimmu lohpeji, dakteri, mahjitaji, kappu razzeji wissuwairak no schihs slimmibas kluhtu aisgrahbti, bet ta newaid wifs. Maskawä no 700 slimmu lohpejeem tit 20 effoht no schihs slimmibas aisgrahbti, un arri täpatt winna lahgu preeksch 17 gabdeem Zalgawä effoht bijis. Tä garriga slimmiba, kas ar to meefas sehrigu eet safehrusees par pasauli irr leelas bailes. Dahwidß salka: Man irr lohpt bail. Täpatt arri gan rettu-rettais, kam ne usnahs brihdis, kur tam jafalka ar Dahwidu: Man irr lohpt bail. Schihs bailes ne eet labbumä. Kolera sehriga nahkoht un peeßittotees brihscham tikween zaur bailehm. Tälabb Dakteri mahza: lai ne baidotees no tahs sehgass, un lai tit ne padohdahs bailehm. Schihs leekas bailes dsemde wehl zittus mahnus. Laudis melsch: schi slimmiba ne nahkoht no Deewa, ta nahkoht no zilwekeem. Schee mahni irr garriga slimmiba. Bet tä to glahbt? Tä irr dsedejama ne arr meefas swih-schanu, ta buhs glabhjama tikween zaur Deewa wahrdu. — Apdohma lassitajs! ka irr atbildeschans deena, ka taws Kungs un Pestitajs Jesus Kristus salka: (Matt. 12, 36. 37.) Bet es jums salku, lo par ikfatra weltu wahrdu, ko tee zilwek runnahs, teem buhs atbildeschanu doht so: du deenä. To pehz taweem wahrdeem tu tapsi taisnohts, un pehz taweem wahrdeem tu tapsi pasuddinahts. To salka taws Kungs Jesus, ne lai tu pee scheem wahrdeem parawu luhpat us pasmeeschanohs, bet lai tu tohs wahrbus pee sirds nemmi un pehz teem darri. Kas ta nu irr par walloda, ko tu pasmeedamees zitteem palkat salki: dakteri kaisoht, jeb kaupmanni un Schibdi kaisoht gipti un nahwigas sahles eeksch ehdeneem un dschereeneem flahst? Woi tad tu mas arri apdohma kad du atbildeschanu tu ar tahdeem wahrdeem sakrahjees us to sohdu deenu? — Apdohma zif tu ar tawu mehli tä runnadams grehsojees! Salki jelle, kas tas par zilweku buhs, kas 100 zilwekus, kas zaur winna grehku krittuschi, us sawu dwehsele warretu panest? Es tizzu sipri, tu lassitajs! ne panestu weenu paschu dwehsele us tawu sirbi. Kä tas saprohtams? Saprohti scho leetu tä: ja tu weenu zilweku buhtu ar driggenehm jeb zittu kahdu gipti nomaitajis, tu ta miruscha dwehsele ne spehtu us sawu sirbi panest, tä tad tu no zitta warri dohmaht, ka winsch dauß 1000 dwehseles spehs punest us sawu sirbi? Irr wairak ka weenreis notizzees, ka dasch slepkawa, bes ka dabbuja winna slepkawa darbam pehdas dsiht, pats irr pee teefas peenahjis un sawu grehku isteizis; kalabb tä? Tä nelaiska dwehsele tam gulleja par smaggi us sirbi, un winsch ne warredams wairs to panest,

nahzīs un irr lizzees pats appakſch Deewa riht-
 ſi, lai to ſohdu no walbineekeem dabbujīs, wiſch
 warretu ſaltibſinaſhanu no Deewa zerreht. — Pa-
 reſi, eſ to ne warru muhſchigi tizzeht, ka laut-
 labdam zilwekam til zeeta firde buhtu, lai wiſch
 almini firdeweeta turretu, ka wiſch tahdu
 preeſmigu grehtu warretu neſt uſ ſawu firde, zil-
 wekuſ ar gipti nomaitaht, kaſ tam itt nekahdu
 ſaunumu newaid darrjuſchi? Sanemm jelle prahtu
 ſohpā, ja tebe ta Kolera ſehruga naw pawiffam
 tew prahtu no galwaſ ſmadſenehm iſbſinnuſe, nu
 ſalabb lai dakterſ to darritu? To wairak tam zil-
 weki mirſt, jo maſak tam pelnaſ. Kalabb lai
 ſaupmanni to darrihſ? Jo maſak pirjeju, jo ma-
 ſak teem pelnaſ. Kalabb lai Schihs to darritu?
 Winnam jaw arri pelna no tewim nahf. — Tu
 atibi: ta paſaule kauſchu pilna, lai tee maſee
 laudiſ teem baggateem ne kriſtu ar ſawahm ſcheh-
 labahm wirſu, tad tebe tohſ ka muſchāſ nomaita.
 Taſ irr taiſniba, ka ſemmes kahtāſ laudiſ ar
 ſcho ſehrugu beefaki mirſt, ne ka augſtaſ kahtāſ
 laudiſ. Ka no augſtaſ kahtāſ laudim ne buht
 ne mirſt, tee irr gattawi melli, jo irr ſcho gads
 Dehterburgā augſti generali un augſti fungi, kad
 paſcham Keiſeram tuwu ſlaht miruſchi, un preeſch
 17 gaddeem ſcheit Zelgawā no manneem paſcheem
 taddeem itt ahtri ar Kolera ſehrugu miruſchi, un
 pirmaiſ Kolera lihkiſ ſcheit Zelgawā bija weena
 apteekera gaſpaſcha, deefgan pahrtikluſe gaſpaſcha,
 un treſhaſ lihkiſ weena grehwene, zettortaiſ pah-
 riſziſ krohdſimeekſ. Wet kalabb tad tee ſemmes-
 kahtāſ laudiſ wairak mirſt? Uſ to eſ atibi: u:
 talabb, ka tee ne tizz daktereem, un ka teem
 brihſcham naw ta eeſpehſchana iſdarriht pehz win-
 nu mahzibahm? Tee ne tizz daktereem. Dakteri
 mahza: tew ne buhſ ohgaſ, gurkuſ, kartuppelūſ,
 kaſ naw eenahkuſcheeſ, laſchuſ, ſpekki eht; ſem-
 meſ kahtāſ laudiſ ſakka: ko neekuſ! un kad ſchihs
 letaſ par ſmeeklu naudu piramaſ, tee ehd, ka
 uſ to dingeti, ſchihs aiſleegtaſ leetaſ. — Tee ne
 laht ne walbaſ un ne ſargajahſ. Zitti eeſch
 ſawaſ nabbadſibaſ ne ſpehj ſargateeſ. Winneem
 naw zitſ ko eht, ka ſlabba putra un brihſcham
 ſikta maiſe, tee dſiwo ſaſpeeſti ſohpā zitſ uſ zit-
 tu u. t. j. pr. Eſ jaw tew pirmit ſtahtju, ka
 man paſcham nelabiſ pakruhtis un mannai ſaimai
 arri. Mehſ turrameeſ ſahtigi, baudam ſuppi
 un tehu u. t. j. pr. Eſ to eeſpehju ſewim un
 ſawai ſaimai doht; kaſ to ne eeſpehju, tam ſchiſ
 ſpeebejſ un ſchnaudſejſ peenemſeeſ un warr buht
 ar peepeschu Kolera nahwi iſbeigſeeſ. — Wet ja
 tu ne ſpehji to iſdarriht, woi eſ pee tam wainigſ?
 Ja tu eſſi nabbagaſ, tad waizajeſ, woi ne eſſi
 pats pee tam wainigſ, woi to ne eſſi uſlizzeeſ

pats zur augſtprahtibu, lepnibu, lihderigu dſih-
 woſchānu, palaiſchānohſ, ſinfumu u. t. j. pr. —
 Praſti laudiſ mehdf allaſchin neſahtigi buht. Meſ-
 le tad tai neſahtiba to wainu, ka tee ar ſcho ſehr-
 gu mirſt, un winnu mahnu tizziſ, ka tee dakte-
 reem ne tizz un ſcheetahſ gudraſi par paſchu
 Sihraſu, kaſ taſ ſkaidri mahza: Gohda ahrſti ar
 to gohdu, kaſ tam peenahkaſ, jo taſ
 Kungſ winnu irr raddiſiſ. Jo ta ahrſte-
 ſchana irr no ta Kunga. Taſ Kungſ irr
 tahſ ſahleſ iſ ſemmes raddiſiſ un ſaprat-
 tigiſ zilwekſ tahſ ne nizzina. (Sih. 38, 4.)

Pantenius,
 Zelgawaſ rihta-mahzitaſ.

Sinnas par Latweeſchu bihbeleſ pahrtulkofchānu un drikkſchānu.

Ilgu laiku Latweeſchuſ jau ſauze par
 kriſtiteem laudim, bet no bihbeleſ ne ko
 ne ſinnaja. Ta Kunga wahrdeſ Widſemmē
 bija dahrgſ, ka Celuſ laikā, un neweeneſ
 no Latweeſcheem arri ne pratte laſſiht.
 Nau drihnumſ, ka wezzu wezzōſ laikōſ tahda
 tumſiba ſchē walদিја, bet arridſan tad, kad
 jau Luttera mahzitaſ Andreas Knöplen
 1522 gaddā to Deewa mahzibu Rihgā bi-
 ja eeſahziſ ſkaidri mahziht pehz ſkaidreem
 Deewa wahrdeem, wehl 167 gaddi pah-
 gahje, kamehr mihli Latweeſchi ſawā wal-
 loda dabbuja redſeht to dahrgu bihbeleſ
 grahmatu. Schi Deewa ſchehlaſtiba teem
 tikke rahdita zur weenu wihru, kurra
 wahrdu Latweeſchu tauta muhſcham lai
 peminn ar gohdu un pateiſchānu, prohti
 zur Erneſt Glück, un zur ohtru, kaſ tur
 peepalihdſeja, Jahnſ Fiſcher. Erneſt Glück
 1652 gaddā bija dſimmiſ Wahzſemmē Mag-
 deburgeſ aprinkl. Kad wiſch 21 gadduſ
 wezſ bija, tad eenahze ka kandidahtſ Wid-
 ſemmē lihdf ar to ohtru gohda wihru, G.
 Fiſcher, kaſ pehz palikke par Superintendenti.
 Mehſ eſſam atradduſchi weenu paraſtu no
 ſcha paſcha Glücka, kur wiſch pats irr
 rakſtiſiſ tā: „Kad no Wahzſemmes ſchurp
 atnahzu Widſemmē, tad pirma leeta, kaſ
 man firde ſahpeſ darrija, bija ſchi, ka
 Latweeſchu tautai un draudſei Latweeſchu

bibbele pagallam ne bija. Taphez es ar Deewu un eefsch Deewa apnehmohs Latweeschu wallodu gruntigi ismahzitees, lai es to swehtu bibbeli schai walloda warretu pahrtulkoht. Kad schis Deewa kalps Latweeschu wallodu itt labbi bija ismahzijees, tad winsch us kahdu laiku us Wahzsemmi atgreesahs, wehl gribbedams Amburges pilsehtâ Ebreeru wallodu, kurrâ wezza Testamente irr usrakstita, un Greekeru wallodu, kurrâ jauna usrakstita, wehl dsillaki saprast. — Eschetras neddelas pehz tam, kad bija atnahzis atpakkal us Widsemmi winsch palikke par Daugawas grihwas mahzitaju, un pehz 3 gaddeem, 1683 gaddâ par Alluksnes mahzitaju un pehz par prahwestu. Tur Alluksnê nu schis Deewa wihrs ar karstu uszihtibu, Deewu luhgdams deenu un nakti strahdadams ar weena studenta, wahrda Witten paligu par 8 gaddeem wißu bibbeli no Ebreeru un Greekeru wallodas Latweeschu walloda irr pahrtulkojis. — Nehs gan warram par gohdu fazziht, ka tik labb Lutters bibbeli Wahzeeschu ka Glücks Latweeschu walloda pahrtulkojis, dsichti no swehta Garra. Kad nu schis swehts un gruhts darbs bija gattaws, tad kahdi Kursemmes un Widsemmes mahzitaji nahze kohpâ un par 14 neddelahm ikkatru wahrdu pahrluhkoja, woi faet ar pascheem grunts wahrdeem kohpâ un atradde to darbu zaurzauri itt labbu un itt riktiugu, ka tahdu, kur Deewa gars teescham Glückam bija palihdsejis. Bet Fischer Superdents Sweedru Kehninam Kahrlam tam 11tam, kas to laiku pah Widsemmi waldija, par scho swehtu bibbeles leetu bija rakstijis, un schis schehligs Kehninsch nowehleja 7500 dahlderus, lai tizzibas brahleem mihleem Latweescheem to swehtu grahmatu warretu drikkeht. — To papihru likke to laiku no Wahzsemmes atwest. Bet par nelaimi us juhwas kahds Turkis, kuggu aplaupitais, to paschu kuggi, kur papihrs preeksch Latweeschu bibbe-

lehm bija eefschâ, dabbuja sawos naggda Turkis jau wißas kuggu mantas gribbej panemtees, bet to leelu papihra pulku red sedams, prassija: preeksch kam tik daud no schahm mantahm waijagoht. Kad nu winnam isstahstija, kad us scha papihra swehtas Deewa grahmatas gribboht drikkeht, tad winsch, laikam bihdamees no Deewa sohdivas, ne ween to papihru, bet arri zittas nolaupitas mantas atdewe un aisbrauze.

Èa nu Latweeschu bibbele pirmu reißi 1689 gaddâ ar leelu drikke tikke drikkeeta, un ar stipru kohka wahku eeseeta, un no tahm 1500 leelahm bibbelehm ikkatra mafaja tobrihde 3 dahlderus. Bet Deewam schehl mas wehl bij to pirzeju, mas to Deewa wahrdu lassitaju. Latweeschu bibbelli pehz tam 1739 gaddâ ohtru reißi, un 1794 gaddâ treschu reißi drikkeja. Bet tik no ta laika ween, kamehr bihbeles beedribas strahda, itt sewischli no 1813 gaddâ, kur Rihgas beedriba paschâ Zahna deenâ tikke eezelta, ta Deewa maife baggatigi mihleem Latweescheem irr isdallita. To no ta laikâ lihds schim wairak par septindesmits tuhftoschahm Latweeschu bibbelehm irr isdallitas.

Mihli tizzibas brahli, lai pateizam no wißas hirds tam Kungam par scho dahrgu debbes maifiti, bet lai arri nekad ne aismirstam, ko tas Kungs mums fakka: Èa nu arri neweens eededsina swezzi un leek to appaksch puhru, bet us lukturi, tad ta wisseem spihd, kas nammâ irr, — un to wahrdu: mellejeet rakstos, jo tee paschi dohd leezibu no mannis, — bet esseet darvitaji ta wahrda, un ne tikai klausitaji (un lassitaji), paschi sewi peewildami.

Pai arri nekad ne aismirstam ta Kungga wahrdu: tad nu atgahdajees, un darri tohs pirmus darbus, bet ja ne, tad es drihs nahkschu un taru lukturi nostumtschu no sawas weetas, ja tu ne atgreesifees no grehkeem.

G. K. — r.

Dr i h w d r i k k e h t,

No juhrmallas-gubernements angstas waldischanas pusses: Oberlehrer G. Blaes, Jenfor,

No. 255.